

لایحه اصلاح ماده (۱۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰ و ماده (۲۹۵) آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۱

مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۸۷/۱۱/۶

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۸۷/۱۱/۹

ماده واحده - مبلغ مندرج در ماده (۱۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ و ماده (۲۹۵) آیین نامه اجرائی قانون یادشده مصوب ۱۳۵۱/۱/۲۰^(۲) از یکهزار (۱،۰۰۰) ریال به یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال افزایش می یابد.
تبصره ۱- پرونده های کسر دریافتی تشکیل شده قبل از تصویب این قانون تا مبلغ یک میلیون (۱،۰۰۰،۰۰۰) ریال نیز مشمول این قانون بوده و قابل پیگیری نمی باشد.

تبصره ۲- به دولت اجازه داده می شود براساس نرخ تورم هر سه سال یکبار با پیشنهاد وزارت اموراتقتصادی و دارایی مبلغ مذکور را افزایش دهد.

الف - نظرات مخالف

- با توجه به اینکه تبصره (۱)، اولاً در لایحه دولت نبوده و توسط نمایندگان مجلس پیشنهاد شده است، و ثانیاً به جهت عطف بما سبق کردن صدر ماده واحده و ایجاد منع پیگیری بخشی از کسر دریافتی های گذشته، موجب کاهش درآمدهای عمومی می گردد، فلذا تبصره مزبور مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می باشد.

۱. ماده ۱۶ قانون امور گمرکی (مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰): هر گاه بعد از ترخیص کالا از گمرک معلوم گردد وجوهی که وصول آن به عهده گمرک می باشد بیشتر یا کمتر از آن چه مقرر بوده دریافت گردیده یا اساساً دریافت نشده و یا این که اشتباهی دریافت گردیده است گمرک و صاحب کالا می توانند ظرف چهار ماه از تاریخ صدور سند ترخیص کالای مورد بحث بر حسب مورد تمام یا مابه التفاوت را از یکدیگر مطالبه و دریافت کنند. اضافه یا کسر دریافتی کمتر از یک هزار ریال قابل مطالبه و دریافت طرفین نخواهد بود. رد اضافه دریافتها از درآمد جاری به عمل خواهد آمد.

تبصره ۱- ...

۲. ماده ۲۹۸ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی (مصوب ۱۳۵۱/۱/۲۰): کسر دریافتیهای مکشوفه را اداره گمرک وقتی می تواند مطالبه نماید که:

۱- مبلغ کسر دریافتی مربوط به هر یک از اسناد ترخیص کالا کمتر از یک هزار ریال نباشد.

۲- ...

- از آنجا که ماده (۱۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰ اضافه دریافت وجوه گمرکی را - که متعلق حق افراد و حق‌الناس است - مجاز و غیرقابل مطالبه تلقی کرده است، در حکم غصب اموال بوده و مغایر با موازین شرع می‌باشد.

- هر چند که ولی فقیه صلاحیت عام قانونگذاری مجلس را تنفیذ کرده است، اما این تنفیذ در چهارچوب موازین شرع بوده و شورای نگهبان به عنوان ناظر، موظف به انطباق مصوبات مجلس با شرع است. به همین لحاظ، نمی‌توان با استناد به تنفیذ ولی فقیه، انطباق تمام مصوبات مجلس که دارای بعد حکومتی است را مفروض دانست. در صورت ضرورت و لزوم رعایت مصلحت نظام، قانون اساسی مجمع تشخیص را پیش‌بینی کرده تا در این امور تصمیم‌گیری نماید.

ب - نظرات موافق

- از آنجا که به جریان انداختن و تعقیب پرونده‌های مالی، که مبلغ قابل توجهی هم نیستند، خود به تنهایی مستلزم بار مالی برای دولت است، به همین جهت عطف به‌ماسبق کردن ماده واحده به گذشته (تبصره (۱) الحاقی از سوی مجلس)، و ممانعت از پیگیری پرونده‌های کسر دریافت عوارض گمرکی، موجب کاهش درآمدهای عمومی نمی‌گردد.

- فلسفه وضع ماده (۱۶) قانون امور گمرکی، جلوگیری از تحمیل هزینه‌های سنگین پیگیری مطالبات خرد گمرک بوده است؛ به این صورت که با استناد به این ماده، دولت از پرداخت هزینه برای به دست آوردن مبالغ خرد معاف گردد. به همین جهت، تبصره الحاقی مجلس که این رفع تکلیف از دولت را به گذشته نیز تسری داده است، موجب کاهش درآمدها نخواهد شد که حتی موجب کاهش هزینه‌ها خواهد گردید.

- ماده (۱۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰، از جایگاه قانونگذاری و حاکمیتی اضافه یا کسری دریافت را معفو تلقی کرده و همه تاجران و صادرکنندگان و واردکنندگان کالا از این ضابطه اطلاع دارند و با این پیش‌فرض اقدام به فعالیت تجاری می‌کنند. به همین جهت، غیرقابل مطالبه دانستن کسری یا اضافه دریافت‌های گمرکی، به استناد قاعده فقهی اقدام^(۱)، مغایرتی با موازین شرع ندارد.

- با عنایت به اینکه صلاحیت عام قانونگذاری مجلس شورای اسلامی از سوی ولی فقیه

۱. مطابق قاعده «اقدام»، کسی که به زیان خویش عملی انجام دهد، مستحق جبران خسارت نیست.

تنفیذ شده است، مجلس شورای اسلامی حق دارد در کلیه امور حاکمیتی، اقدام به وضع قوانین نماید. به همین دلیل، مصوبات مجلس شورای اسلامی که مربوط به امور حکومتی - همچون امور گمرکی - است، به تبع تنفیذ ولی فقیه، مطابق موازین شرع است.

نظریه نهایی شورای نگهبان^(۱)

مصوبه مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

---

۱. مندرج در نامه شماره ۸۷/۳۰/۳۰۲۵۷ مورخ ۸۷/۱۱/۱۰ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.